

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR SWEDBANK P&C INSURANCE AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2023-04-19 Nr. 429-213
Vilnius

Lietuvos bankas gavo Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos (toliau – VVTAT) persiustą X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir *Swedbank P&C Insurance AS*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir pareiškėjas sudarė Gyventojų turto draudimo sutartį (draudimo sertifikatas Nr. (*duomenys neskelbtini*)) (toliau – Draudimo sutartis), kuria draudiko parengtų Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 002 (2018 m. gegužės 25 d. redakcija) (toliau – Taisyklės) pagrindu buvo apdraustas butas, esantis (*duomenys neskelbtini*), ir jame esantis namų turtas. Draudimo laikotarpis – nuo 2021 m. lapkričio 27 d. iki 2022 m. lapkričio 26 d.

2022 m. spalio 2 d. pareiškėjas informavo draudiką apie tai, kad 2022 m. rugsėjo 27 d. dėl lietaus buvo apgadinta buto vidaus apdaila. Pranešimo apie įvykį pagrindu draudikas pradėjo žalos administravimą.

2022 m. lapkričio 21 d. pranešimu draudikas informavo pareiškėją įvykį laikęs nedraudžiamuoju ir draudimo išmokos nemokėsiąs. Draudikas paaiškino nustatęs, kad vidaus apdaila buvo apgadinta dėl iš išorės, per pastato nesandarumus į patalpų vidų besiskverbiančio kritulių vandens (drėgmės). Staigaus išorinio poveikio namo konstrukcijoms nebuvo nustatyto, pavojingų meteorologinių reiškinių taip pat nebuvo fiksuotų, o nustatyta kritulių vandens patekimo į vidų priežastis – hidroizoliacinių konstrukcinių elementų nesandarumas. Remiantis Taisyklėmis, draudimo išmoka dėl žalų, padarytų vandens, patekusio į statinį per suskilusias konstrukcijas, dėl statybos ar remonto broko, skaičiavimo, planavimo ar projektavimo klaidų ar broko, netinkamų statybinių medžiagų naudojimo ir dėl ilgalaikių reiškinių, drėgmės poveikio (įskaitant pasikartojantį poveikį), nemokama. Pareiškėjas su draudiko sprendimu nesutiko ir teikė jam pretenziją, tačiau draudikas nurodė sprendimo nekeisias.

Pareiškėjas nesutiko su galutiniu draudiko sprendimu ir kreipėsi į Lietuvos banką, prašydamas išnagrinėti kilusį ginčą ir reikalaujamas, kad draudikas išmokėtų 837,10 Eur draudimo išmoką. Pareiškėjas teigė, kad draudikas neįvertino, kad žalą galėjo sukelti galimai nelegalus įrenginys pastato konstrukcijoje, be to, nesiaiškino, kas atsakingas už lodžijos stiklo paketų techninę būklę, nors šių paketų defektas yra žalos priežastis.

Draudikas Lietuvos bankui pateikė atsiliepimą į pareiškėjo kreipimąsi, jame pakartojo pareiškėjui jau anksčiau nurodytus sprendimo motyvus, nurodė su pareiškėjo keliamu reikalavimu nesutinkąs ir savo sprendimą laikąs teisingu. Draudikas pakartojo, kad įvykis nėra staigus ir netikėtas, žalos administravimo metu buvo nustatyta, kad apdailos apgadinimai pradėjo matytis dar 2022 m. pradžioje ir dėl ilgalaikio drėgmės poveikio vis didėjo. Draudėjas to nepaisė ir nesiėmė jokių veiksmų, kad žala nedidėtų, nešalino drėgmės priežasčių, neinformavo apie tai draudiko. Vandens pratekėjimas, anot draudiko, nebuvo susijęs su besiribojančiomis patalpomis ar jose nutikusiais įvykiais, taip pat nesusijęs su bendro naudojimo konstrukcijomis ar inžineriniais tinklais.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos

banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad ginčas kilo dėl įvykio (apdrausto buto vidaus apdailos apgadinimų) pripažinimo draudžiamuoju.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti draudiko teikiamą draudimo apsaugą reglamentuojančias Draudimo sutarties ir Taisyklių nuostatas ir nustatyti, ar draudiko sprendimas yra pagrįstas.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisiųjų santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalį).

Šalių sudaryta Draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Prisiimdamas draudimo riziką draudikas nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose.¹ Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas ir kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį.²

Draudžiamasis įvykis – tai draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškinys, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką.³ Įstatyme ir konkrečiose draudimo rūšies taisyklėse nustatytos išimties, kai draudėjo patirta žala visiškai ar iš dalies nekompensuojama, dėl to, draudėjui kreipusis dėl draudimo išmokos išmokėjimo, draudikas turi teisę jos visiškai arba iš dalies nemokėti. Tokią teisę draudikas turi nedraudžiamąjį įvykio atveju.⁴ Nedraudžiamasis įvykis – draudžiamąjį įvykio požymius turintis įvykis, tačiau taip pat atitinkantis įstatyme ar draudimo sutartyje apibrėžtus papildomus požymius, kuriems esant draudikas atleidžiamas nuo prievolės mokėti draudimo išmoką.⁵

Nagrinėjamu atveju pareiškėjo butas buvo apdraustas visų rizikų draudimu. Taisyklių 3.3 skyriuje „Ką draudžiame“ nurodyta, kad draudimo sutartimis apdraudžiama nuo bet kokių staiga ir netikėtai įvykusių išorinių įvykių, padariusių tiesioginę įtaką draudimo objektui, dėl kurių draudimo objektas buvo sugadintas, sunaikintas ar kurio draudėjas neteko dėl vagystės įsilaužus ar apiplėšimo. Šiame skyriuje taip pat nurodyta, kad visi įvykiai, neįtraukti į nedraudžiamųjų įvykių sąrašą, laikomi draudžiamaisiais įvykiais.

Tame pačiame skyriuje pateiktas nedraudžiamųjų įvykių sąrašas, t. y. sąlygos ir

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-695/2015 ir kt.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-316/2013.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-426-684/2017.

aplinkybės, kurias nustačius draudimo išmoka nemokama. Draudimo apsauga, remiantis Taisyklėmis, netaikoma įvykiams ir draudimo išmoka už juos nemokama, jeigu jie kilo, be kita ko, dėl ilgalaikių procesų, natūralaus nusidėvėjimo, gedimo, puvimo, korozijos, kalkių, dėl kondensato, drėgmės, ilgalaikių temperatūros svyravimų, šviesos poveikio, ilgalaikių atmosferos sąlygų ar cheminių medžiagų poveikio draudimo objektui ar jo dalims, taip pat dėl vandens, patekusio į statinį per suskilusias konstrukcijas (laikoma, kad konstrukcijos suskilusios, jei statinio išorinės sienos, kurių paskirtis yra saugoti, kad į statinį nepatektų vanduo, neatlieka šios funkcijos) ir kt.

Lietuvos banko vertinimu, ginčo šalių pateikti duomenys ir jų pagrindu nustatytos faktinės aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad įvykis, už kurio metu padarytą žalą pareiškėjas reikalauja mokėti draudimo išmoka, iš tikrųjų atitinka Taisyklėse įtvirtintų nedraudžiamųjų įvykių sąlygas, kurias nustačius draudimo išmoka nemokama.

Visų pirma, pažymėtina, kad iš 2022 m. spalio 2 d. žalos (pranešimo apie ją) registravimo įrašo (toliau – Įrašas) draudiko sistemoje kopijos matyti, kad pranešimo apie įvykį metu draudikui buvo nurodyti duomenys, indikuojantys, kad žala vidaus apdailai atsirado ne staiga ir netikėtai, o per tam tikrą laiko tarpą. Įrašė buvo nurodyta, kad „2022 metais lubos teka nuolatos lyjant“, o „po paskutinio lietaus nukrito lubų tinko gabalai“.

Byloje taip pat yra pateiktas UAB „SMART CLAIMS“ specialistės parengtas 2022 m. spalio 5 d. Turto apžiūros aktas (toliau – Aktas). Jame aprašyti apžiūros metu nustatyti lubų, sienų ir grindjuostės defektai, taip pat pateiktas įvykio aprašymas ir draudėjo (pareiškėjo) paaiškinimas apie įvykį. Akte, be kita ko, nurodyta, kad „pirmą mažą dažų pūslytę pastebėjo 2022 m. pradžioje, pranešė bendrijos pirmininkui, po to pažeidimai pradėjo plisti nuo pavasario ir ypatingai 08 mėn. pabaigoje“. Taip pat pažymėta įvykio priežastis – „vanduo patenka iš lauko pro stogą, per angas ar kitas nesandarias vietas“. Aktas, kurį pasirašė ir jį parengusi specialistė, ir pareiškėjas, taip pat leidžia manyti, kad įvykis nėra staigus ir netikėtas, jis, labiausiai tikėtina, įvyko dėl per ilgą laiką besikaupusios drėgmės.

Pažymėtina ir tai, kad tebevykstant žalos administravimui draudiko žalų administravimo partnerė UAB „SMART CLAIMS“ kreipėsi į namo, kuriame yra pareiškėjo butas, administratore 801-ąją DNSB (toliau – DNSB) su prašymu pateikti turimą informaciją apie įvykį ir 2022 m. spalio 24 d. gavo atsakymą (toliau – DNSB atsakymas). Jame DNSB pirmininkas nurodė, kad apie įvykį – „prabėgimą“ įstiklintoje lodžijoje, atsiradusį ilgai lyjant ir pučiant stipriam šiaurės rytų krypties vėjui, DNSB buvo žinoma. DNSB atsakyme taip pat nurodyta, kad bendrojo naudojimo inžinerinių tinklų avarijų nebuvo fiksuotų, o pratekėjimai į pareiškėjo butą buvo fiksuoti ir 2020 metais: tada buvo hermetizuotos bendrojo naudojimo konstrukcijos, patikrinti lietvamzdžiai ir lietaus nuvedimo latakai, kadangi prabėgimų kurį laiką nebuvo, savininkas atliko įstiklintos lodžijos remontą. Anot DNSB pirmininko, 2022 m. spalio 5 d. įvykio vieta buvo apžiūrinama ir nustatyta, kad vanduo lašėjo per angokraščio viršutinę dešiniąją dalį ir buvo matoma vandens pūslė prie lango gipso kartono pertvaroje ties riba su gretimu butu kitoje laiptinėje, bet tame bute jokių „prabėgimų“ nebuvo užfiksuota. DNSB atsakyme daroma prielaida, kad „tai gali būti įstiklintos lodžijos langų stiklo paketų problema“, „galimai praleidžia stiklo paketo guminės tarpinės“.

2022 m. lapkričio 14 d. UAB „SMART CLAIMS“ gavo ir Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos pažymą apie hidrometeorologijos sąlygas, joje nurodytas didžiausias vėjo greitis ir kritulių kiekis, fiksuoti Vilniaus meteorologijos stotyje 2022 m. rugsėjo 20–29 d. Pažyma patvirtina, kad keturias paras (2022 m. rugsėjo 23–26 d.) iki nurodyto įvykio dienos (2022 m. rugsėjo 27 d.), taip pat ir įvykio dieną Vilniaus meteorologijos stotyje nebuvo užfiksuotų kritulių, o 2022 m. rugsėjo 20–22 d. buvo užfiksuotas 1–2,4 mm kritulių per parą kiekis. Šių nustatytų aplinkybių kontekste pažymėtina, kad, remiantis Pavojingų meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodikliais⁶, liūtis laikytina stipria tuomet, kai per 12 valandų ar trumpesnę laiko tarpą iškrenta 15–50 mm kritulių kiekis, todėl užfiksuotas kritulių kiekis nelaikytinas indikuojančiu stiprią, staigią ir netikėtą liūtį, o laikytinas įprastu ir Lietuvos klimato sąlygoms būdingu lietumi.

Pirmiau aptarti bylos duomenys patvirtina draudiko poziciją, kad pareiškėjo patirta žala (buto vidaus apdailos defektai) atsirado dėl į patalpą per išorines pastato konstrukcijas (per kurias vanduo į patalpas neturi patekti) patekusios drėgmės, be to, pasekmės – vidaus apdailos apgadėjimą, sukėlė ilgalaikis drėgmės poveikis, įvykis neturi staigumo ir netikėtumo požymių. Vidaus apdailos apgadėjimai buvo matomi jau 2022 metų pradžioje, visus metus apgadėjimų priežastys nebuvo šalinamos, apie žalą nebuvo pranešta draudikui, žala tik didėjo ir tik po kurio

⁶ Patvirtintais Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. V-80.

laiko apie žalą, kai ši tapo gana didelė, buvo informuotas draudikas. Toks įvykis, vadovaujantis šalių sudarytos Draudimo sutarties standartinėmis sąlygomis (Taisyklėmis), laikytinas nedraudžiamuoju ir draudimo išmoka tokio įvykio atveju nemokama.

Kartu pažymėtina, kad pareiškėjas teigė, jog draudikas nesiaiškino, ar žala pareiškėjo buto vidaus apdailai negalėjo būti padaryta dėl virš pareiškėjo buto esančioje lodžijoje įrengtos oranžerijos, taip pat nevertino, kas yra atsakingas už lodžijos stiklo paketų techninę būklę.

Vis dėlto pažymėtina, kad DNSB atsakyme nurodyta, jog viršutiniuose aukštuose vandens prabėgimų nebuvo užfiksuota. Be to, atsižvelgiant į Taisyklių nuostatas, apibrėžiančias draudžiamuosius ir nedraudžiamuosius įvykius, kai įvykis nėra staigus ir netikėtas ir yra atsiradęs dėl ilgalaikių procesų, drėgmės, ar vandeniui patekus į patalpas per suskilusias konstrukcijas, vertinimas, ar drėgmė per stiklo paketus galėjo į patalpas patekti dėl aukščiau esančiame bute įrengtos oranžerijos, ar atsakingo už žalą subjekto (pavyzdžiui, atsakingo už lodžijos stiklo paketo įrengimo kokybę ar kt.) nustatymas neturi teisinės reikšmės, nes šios aplinkybės nesuteikia pagrindo įvykio kvalifikuoti kaip staigus ir netikėtas ir nepanaikina kitų nedraudžiamąjį įvykio aplinkybių. Šalių sudaryta Draudimo sutartis neįpareigoja draudiko atlyginti pareiškėjui bet kokią dėl trečiųjų asmenų veiklos pareiškėjui padarytą žalą nepriklausomai nuo to, ar tokia žala turi nedraudžiamąjį įvykio požymių. Jeigu pareiškėjas mano, kad už žalą yra atsakingi kiti asmenys, jis turi teisę reikalauti, kad šie asmenys atlygintų žalą teisės aktų nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į atliktą bylos duomenų ir šalių sudarytos Draudimo sutarties sąlygų vertinimą, konstatuotina, kad iš Taisyklių nuostatų sisteminio vertinimo išplaukia aiški ir nedviprasmiška išvada, kad draudikas neįsipareigojo mokėti draudimo išmokos už žalą, atsiradusią dėl staigumo ir netikėtumo požymių neturinčio įvykio, taip pat tais atvejais, kai nustatomos kitos nedraudžiamųjų įvykių sąlygos. Draudikas nepriėmė įvykio, dėl kurio vertinimo kilo šalių ginčas, atsitikimo rizikos, todėl pagrįstai įvykį pripažino nedraudžiamuoju ir atsisakė mokėti draudimo išmoką.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis